

Thanh niên “3 không” - khoảng trống kếp về tâm lý và an sinh xã hội

15:25 17/01/2026

Thanh niên luôn được xác định là lực lượng lao động nòng cốt, giữ vai trò quan trọng trong tăng trưởng và phát triển dài hạn của đất nước. Bên cạnh bộ phận thanh niên có việc làm ổn định, được đào tạo bài bản và tham gia đầy đủ các chính sách an sinh xã hội, vẫn tồn tại một nhóm không nhỏ rơi vào tình trạng “3 không”: Không có việc làm, không tham gia học tập và đào tạo. Đây là nhóm đối tượng đang đứng trước nhiều rủi ro và trở thành khoảng trống đáng lo ngại trong hệ thống an sinh xã hội.

Ảnh minh họa. Nguồn: Internet

Theo số liệu thống kê được tổng hợp từ báo cáo của Cục Thống kê (Tổng cục Thống kê - Bộ Tài chính) về tình hình lao động, việc làm quý IV và cả năm 2025, chỉ tính riêng trong quý IV/2025, cả nước có khoảng 1,4 triệu thanh niên không

có việc làm, không tham gia học tập và đào tạo, chiếm 10,2% tổng số thanh niên cả nước. Những con số này phản ánh rõ thực trạng một bộ phận người trẻ đang gặp khó khăn trong tiếp cận việc làm bền vững, đồng thời đặt ra yêu cầu cấp thiết đối với công tác định hướng nghề nghiệp, đào tạo kỹ năng và tạo việc làm cho lao động trẻ trong bối cảnh thị trường lao động đang chịu tác động mạnh mẽ của chuyển đổi số và phát triển khoa học - công nghệ.

Thực tế cho thấy, thanh niên “3 không” chủ yếu làm việc trong khu vực phi chính thức, lao động tự do, việc làm thời vụ hoặc ngắn hạn. Thu nhập của nhóm này thường thấp, thiếu ổn định và dễ bị tổn thương trước các cú sốc kinh tế - xã hội. Việc không có hợp đồng lao động đồng nghĩa với việc không được bảo vệ bởi pháp luật lao động, không được tham gia BHXH bắt buộc, không có bảo hiểm thất nghiệp và không có lương hưu khi hết tuổi lao động. Những rủi ro này khiến cuộc sống của người trẻ luôn tiềm ẩn bất ổn, nhất là khi gặp phải các biến cố về sức khỏe hoặc mất nguồn thu nhập.

Chia sẻ về thực trạng này, anh Lê Tuấn Hùng, đại diện Công ty Phát triển nhân sự Hoàng Hà (Hà Nội) cho rằng, nhiều bạn trẻ cần nhìn nhận lại kỳ vọng nghề nghiệp của bản thân, có cái nhìn thực tế hơn về thị trường lao động và sẵn sàng bắt đầu từ những công việc phù hợp với năng lực hiện có. Theo anh Hùng, việc chấp nhận làm việc, rèn luyện kỷ luật và thái độ nghề nghiệp từ những vị trí ban đầu sẽ tạo nền tảng quan trọng để người trẻ từng bước nâng cao tay nghề, gia tăng giá trị bản thân và mở rộng cơ hội việc làm trong tương lai.

Cùng với đó, người trẻ cần chủ động học tập, trang bị thêm kỹ năng mới, mạnh dạn bước ra khỏi vùng an toàn và thích nghi với yêu cầu của thị trường lao động hiện đại. Trong bối cảnh nhiều ngành nghề truyền thống bị thu hẹp, việc tiếp cận kỹ năng số, ngoại ngữ và các kỹ năng mềm trở thành yếu tố then chốt giúp thanh niên nâng cao năng lực cạnh tranh và khả năng tham gia vào khu vực việc làm chính thức.

Không chỉ đối mặt với rủi ro về kinh tế, nhóm thanh niên “3 không” còn chịu áp lực lớn về tâm lý. Việc thiếu một “tấm lưới” an sinh khiến nhiều người trẻ sống trong trạng thái lo lắng, bất an, e ngại rủi ro, thậm chí trì hoãn những quyết định quan trọng của cuộc đời như lập gia đình, sinh con hay đầu tư học tập nâng cao kỹ năng. Khoảng trống an sinh vì thế không chỉ là câu chuyện của chính sách, mà còn tác động trực tiếp đến chất lượng nguồn nhân lực và sự phát triển bền vững của xã hội trong dài hạn.

Thực tế cũng cho thấy, một bộ phận thanh niên hiện nay vẫn còn tâm lý coi trọng thu nhập trước mắt, xem việc tham gia BHXH, BHYT là một khoản chi phí thay vì là sự đầu tư cho tương lai. Khi còn trẻ, khỏe mạnh, nhiều người ít quan

tâm đến rủi ro ốm đau, tai nạn hay tuổi già không có nguồn thu nhập ổn định. Chính tâm lý chủ quan này khiến tỷ lệ tham gia BHXH tự nguyện và BHYT hộ gia đình trong nhóm thanh niên “3 không” còn ở mức thấp, làm gia tăng nguy cơ mất an sinh khi gặp biến cố.

Trong bối cảnh đó, BHXH và BHYT được xác định là hai trụ cột quan trọng trong hệ thống an sinh xã hội, góp phần bảo vệ người lao động nói chung và thanh niên nói riêng trước những rủi ro của cuộc sống và thị trường lao động. BHYT giúp người trẻ tiếp cận dịch vụ y tế kịp thời, giảm gánh nặng chi phí khám chữa bệnh, đặc biệt trong những tình huống phát sinh đột ngột. BHXH tự nguyện tạo nền tảng an sinh lâu dài, giúp người lao động có nguồn thu nhập ổn định khi hết tuổi lao động, giảm nguy cơ rơi vào nghèo đói khi về già.

Những năm qua, việc tuân thủ Luật BHXH, Luật BHYT trong các cơ quan, doanh nghiệp ngày càng được nâng cao, tạo điều kiện để lao động trẻ tham gia BHXH, BHYT từ sớm và đúng quy định. Tuy nhiên, để thu hẹp khoảng trống an sinh đối với nhóm thanh niên “3 không”, cần có sự vào cuộc đồng bộ của cả hệ thống chính trị - xã hội trong công tác tuyên truyền, định hướng nghề nghiệp, hỗ trợ đào tạo kỹ năng và tạo việc làm bền vững. Đồng thời, cần tăng cường truyền thông chính sách để người trẻ hiểu rõ ý nghĩa, lợi ích lâu dài của BHXH, BHYT, từ đó chủ động tham gia và gắn bó với hệ thống an sinh xã hội.

Giải quyết khoảng trống an sinh cho thanh niên “3 không” không chỉ là yêu cầu cấp thiết trong giai đoạn hiện nay mà còn mang ý nghĩa chiến lược lâu dài đối với sự phát triển bền vững, bao trùm của xã hội. Khi người trẻ được bảo vệ bởi BHXH, BHYT, họ sẽ yên tâm lao động, chủ động nâng cao kỹ năng, ổn định cuộc sống và giảm thiểu các rủi ro trước những biến động của thị trường lao động. Quan trọng hơn, việc mở rộng bao phủ BHXH, BHYT đối với thanh niên sẽ góp phần củng cố “tấm lưới” an sinh xã hội, nâng cao chất lượng nguồn nhân lực và tạo nền tảng vững chắc để thế hệ trẻ đồng hành cùng sự phát triển của đất nước, đúng với mục tiêu an sinh xã hội toàn dân mà Đảng và Nhà nước đã đề ra.

Tú Linh